

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ζήμερας Σ.¹, Τσίμπος Κ.²

¹ Τμήμα Στατιστικής και Αναλογιστικών-Χρηματοοικονομικών Μαθηματικών, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Σάμος

² Τμήμα Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, μια από τις πιο σημαντικές δημογραφικές αλλαγές του τόπου μας είναι η μετατροπή της Ελλάδας από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών. Αυτό είναι το αποτέλεσμα σημαντικών ιστορικών γεγονότων και πολιτικο-οικονομικών αλλαγών που παρατηρήθηκαν σε παγκόσμια κλίμακα και ιδίως στην τ. ΕΣΣΔ, την Ανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια. Η εργασία αυτή ασχολείται με την κατανομή των μεταναστών στην Ελλάδα σε επίπεδο νομού για επιλεγμένες υπηκοότητες με βάση τα στοιχεία της τελευταίας (2001) απογραφής πληθυσμού της Ελλάδας. Η εργασία επικεντρώνεται στις τέσσερις πολυπληθέστερες μεταναστευτικές κοινότητες της χώρας, που είναι μετανάστες από την Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία και τη Γεωργία. Για τους σκοπούς της ανάλυσης χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές περιγραφικής στατιστικής και χωρικής ανάλυσης (δείκτης Moran, χωρική αυτοσυσχέτιση) με σκοπό τον εντοπισμό των νομών που εμφανίζουν τις σημαντικότερες περιφερειακές διαφοροποιήσεις.

MIGRATION INFLOWS AND REGIONAL STRUCTURES OF THE POPULATION OF GREECE

Zimeras S.¹, Tsimbos C.²

¹ Department of Statistics and Actuarial-Financial Mathematics, University of the Aegean, Samos

² Department of Statistics and Insurance Science, University of Piraeus, Piraeus.

Abstract

Since the early 1990's, Greece has been transformed from an emigration to an immigration country. This is an important population change with many socio-economic and demographic implications. These changes have been the result of significant historical events across the world and particularly of the former USSR and Eastern Europe. This paper focuses on the regional distribution of immigrants by prefecture in Greece. The data of the study derive from the 2001 population census of Greece. We examine the regions that appear to be more attractive, the regional migrant distribution and their destination criteria. The analysis focuses on the four major nationalities which are migrants originating from Albania, Bulgaria, Georgia and Romania. Descriptive as well as spatial statistical techniques are applied to socio-demographic data on the resident population of the country prefecture.

Λέξεις κλειδιά: Ελλάδα, μετανάστευση, περιφερειακές διαφοροποιήσεις.

Key words: Greece, migration, regional differentials.

1. Εισαγωγή

Μετανάστευση είναι η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης και διαμονής ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχή ροή προσώπων από και προς μια άλλη περιοχή η μετανάστευση είναι μια από τις τρεις βασικές δημογραφικές

διαδικασίες. Συγκεκριμένα, η μεταναστευτική κίνηση αποτελεί τον τρίτο, μετά τη γεννητικότητα και θνησιμότητα, παράγοντα ο οποίος καθορίζει το ρυθμό εξέλιξης του πληθυσμού και τη διάρθρωσή του κατά φύλο και ηλικία, ενώ έμμεσα επηρεάζει το μέγεθος και την αξία του παραγόμενου εθνικού προϊόντος (ΕΣΥΕ). Η μετανάστευση είναι ένα επαναλαμβανόμενο δημογραφικό φαινόμενο με πολύπλευρες οικονομικές, κοινωνικές, ψυχολογικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις. Από καθαρά δημογραφική πλευρά, το ενδιαφέρον των ερευνητών επικεντρώνεται στο ρόλο που διαδραματίζει η μετανάστευση ως πληθυσμιακή συνιστώσα που επηρεάζει το μέγεθος, την αύξηση και τη σύνθεση του πληθυσμού. Η μετανάστευση ως φαινόμενο είναι πολύ δύσκολο να οριοθετηθεί και να μετρηθεί διότι παρουσιάζει τεράστια ευρύτητα και πολυμορφία. Απόρροια αυτού είναι ότι η στατιστική προσέγγιση της μετανάστευσης προσκρούει σε περισσότερες δυσκολίες απ' ό,τι η μελέτη των υπολοίπων δημογραφικών συνιστωσών. Η μελέτη της μετανάστευσης επικεντρώνεται σε τρία σημεία: ποια είναι τα άτομα που μεταναστεύουν και για ποιο λόγο, ποια είναι τα πρότυπα και η κατεύθυνση των πληθυσμιακών ρευμάτων, και τέλος, ποιες είναι οι επιδράσεις και οι συνέπειες της μετανάστευσης.

2. Επιπτώσεις της μετανάστευσης

Η μετανάστευση προκαλεί ένα ευρύ φάσμα οικονομικών, κοινωνικών, δημογραφικών, πολιτισμικών και πολιτικών επιπτώσεων. Οι επιπτώσεις είναι υπαρκτές και έντονες τόσο στη χώρα αποστολής όσο και στη χώρα υποδοχής των μεταναστών. Η μετανάστευση αποτελεί κομβικό σημείο στις αλλαγές που υφίστανται ως προς τη δομή και τη μορφή τους οι σύγχρονες κοινωνίες. Ο προσδιορισμός των οικονομικών επιπτώσεων της μετανάστευσης συνδέεται με την υιοθέτηση ή μη ορισμένων απλουστευτικών υποθέσεων, όπως: (α) η εισροή μεταναστών αυξάνει το εργατικό δυναμικό, ωστόσο η αύξηση του Α.Ε.Π. επηρεάζεται εκτός από την αύξηση του εργατικού δυναμικού και από την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, που οφείλεται στο γεγονός ότι οι μετανάστες εργάζονται με υποτυπώδης συνθήκες εργασίας και χαμηλότερες αμοιβές, (β) η εισαγωγή φτηνού εργατικού δυναμικού επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας στη χώρα υποδοχής, βελτιώνοντας το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας σε κλάδους έντασης εργασίας, οδηγώντας σε θετικές επιπτώσεις στο εμπορικό ισοζύγιο, (γ) η εισαγωγή εργατικού δυναμικού μπορεί να δημιουργήσει επενδυτικές ευκαιρίες, αυξάνοντας τις καθαρές επενδύσεις, τη παραγωγή, αλλά και την απασχόληση των αυτοχθόνων εργαζομένων, (δ) η εργασία των αλλοδαπών, στο βαθμό που πρόκειται για νόμιμη απασχόληση, επιδρά στα δημόσια οικονομικά και αυξάνει τη μάζα των ετήσιων ασφαλιστικών εισφορών, (ε) οι μετανάστες οι οποίοι καταλαμβάνουν θέσεις ανειδίκευτου προσωπικού, αποδεχόμενοι χαμηλότερες αμοιβές, έχουν παραγωγικότητα κατά πολύ υψηλότερη από τις αποδοχές τους, οδηγώντας σε βελτίωση της εγχώριας παραγωγικότητας.

Σε ό,τι αφορά την οικονομική δραστηριότητα, η μετανάστευση ενδέχεται να επηρεάσει θετικά την απασχόληση, καθώς οι νέοι μετανάστες απασχολούνται σε θέσεις εργασίας για τις οποίες δεν υπάρχει επαρκής προσφορά εργασίας από τη πλευρά του εγχώριου εργατικού δυναμικού, με αποτέλεσμα να διατηρούνται και να αναπτύσσονται οι τομείς δραστηριότητας που απασχολούν μετανάστες και να μετατίθεται ο εγχώριος ενεργός πληθυσμός προς περισσότερο αποδοτικές δραστηριότητες ή καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας. Στην αγορά εργασίας η διείσδυση των μεταναστών επιτρέπει σε ένα σημαντικό αριθμό ντόπιων εργαζομένων να ξεφύγουν από τη προσφορά ανειδίκευτης εργασίας και να εξελιχθούν επαγγελματικά. Οι μετανάστες πολλές φορές αντιμετωπίζουν την εχθρική στάση των ανειδίκευτων ντόπιων εργαζομένων οι οποίοι παρατηρούν ότι τα εγχώρια κατώτατα ημερομίσθια καθλώνονται, υποβαθμίζοντας την οικονομική τους θέση και θεωρούν ως αποκλειστικά υπεύθυνους για την εξέλιξη αυτή τους μετανάστες. Η ελληνική κοινωνία αντιμετωπίζει με επιφύλαξη τους οικονομικούς μετανάστες, εκτιμώντας ότι είναι ένας από τους λόγους της ύπαρξης ανεργίας. Η εκτίμηση αυτή βασίζεται στην υπόθεση ότι ο αριθμός των θέσεων εργασίας στη χώρα είναι συγκεκριμένος, σταθερός και προσδιοριζόμενος από τις εσωτερικές εξελίξεις. Η μελέτη των Lazaridis & Theotoky (1999) έδειξε ότι τα 2/3 του

ελληνικού πληθυσμού επωφελούνται από τη παρουσία των οικονομικών μεταναστών, έναντι του 1/3 που ζημιώνεται. Οι μετανάστες που απασχολούνται σε θέσεις για τις οποίες δεν υπάρχει ζήτηση αυξάνουν την παραγωγή, τη ζήτηση και τη κερδοφορία, οδηγώντας σε πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις στο σύνολο της οικονομίας. Οι χώρες υποδοχής μεταναστών μπορούν να διακριθούν στις χώρες εκείνες οι οποίες βλέπουν τους μετανάστες ως μόνιμη λύση στο δημογραφικό τους πρόβλημα (Blanchet, 1988) και τις χώρες εκείνες οι οποίες αντιμετωπίζουν τους μετανάστες ως προσωρινή και άμεση λύση στην υπερβάλλουσα προσφορά εργασίας των επιχειρήσεων τους κατά τις περιόδους έντονης οικονομικής ανάπτυξης.

3. Χαρακτηριστικά των Μεταναστών: Απογραφή 2001

Ο μεταναστευτικός πληθυσμός στην Ελλάδα είναι ένα φαινόμενο που δύσκολα μπορεί να καταμετρηθεί σε όλες τις διαστάσεις του και - ανεξάρτητα από το πόσο αξιόπιστα τα στατιστικά στοιχεία μπορούν να είναι - μόνο ένα μέρος του μεταναστευτικού πληθυσμού είναι διαθέσιμο. Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2001, ο συνολικός αριθμός των ξένων υπηκόων στην Ελλάδα φτάνει τους 762.191 που ισοδυναμεί με ένα ποσοστό της τάξης του 7% επί του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ωστόσο, πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι αυτό το ποσοστό φτάνει το 10 % του συνολικού πληθυσμού της χώρας (Κασιμάτη 2003, Μπάγκαβος 2003, Lianos 2001). Το ποσοστό αυτό είναι από τα υψηλότερα μεταξύ των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου ο μέσος όρος του πληθυσμού των ξένων υπηκόων αγγίζει περίπου το 5% του συνολικού πληθυσμού. Τα 762.191 άτομα ξένης υπηκοότητας προέρχονται από περισσότερες από 200 διαφορετικές χώρες προέλευσης. Εντούτοις, η παραπάνω διασπορά εθνικοτήτων είναι πολύ λιγότερο σημαντική απ' ό,τι τα ανωτέρω μεγέθη υπονοούν.

Σε αντίθεση με την εμπειρία άλλων νότιων ευρωπαϊκών χωρών, ο μεγαλύτερος αριθμός των ατόμων ξένης υπηκοότητας προέρχεται από τις γειτονικές χώρες. Τα μεγαλύτερα μεταναστευτικά κύματα προέρχονται κυρίως από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες, κυρίως τα Βαλκάνια, ενώ μια χώρα, η Αλβανία, αποτελεί το 57% όλων των αλλοδαπών (Πίνακας 1). Η δεύτερη πλέον σημαντική χώρα προέλευσης είναι η Βουλγαρία, με 4,6%, που ακολουθείται από τη Γεωργία και τη Ρουμανία, με 3,0% και 2,9% αντίστοιχα. Το μερίδιο των πολιτών των 15 κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που καταγράφηκαν στην Ελλάδα περιορίζεται σε λιγότερο από 5%, σημαντικά χαμηλότερο από αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά, όπου το ένα τρίτο των μη-υπηκόων είναι πολίτες από ένα άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003).

Πίνακας 1. Top-12 Προέλευση Αλλοδαπών

ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΞΕΝΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% ΣΤΟΝ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΞΕΝΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ
Αλβανία	438,036	57.5
Βουλγαρία	35,104	4.6
Γεωργία	22,875	3.0
Ρουμανία	21,994	2.9
Η.Π.Α.	18,140	2.4
Ρωσική Ομοσπ.	17,535	2.3
Κύπρος	17,426	2.3
Ουκρανία	13,616	1.8
Ηνωμένο Βασίλειο	13,196	1.7
Πολωνία	12,831	1.7
Γερμανία	11,806	1.5
Πακιστάν	11,130	1.5
Άλλες χώρες	128,124	16.8
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	761,813	100.0
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10,934,097	...
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	7%	

Οι μετανάστες διαθέτουν μία νεανική κατά ηλικία διάρθρωση (Πίνακας 2). Έτσι, ενώ το ποσοστό του γενικού πληθυσμού ηλικίας είναι 65 ετών και άνω ανέρχεται σε 17,1%, στους μετανάστες το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται σε μόλις 3,5%. Σχεδόν το 80% των μεταναστών είναι σε εργάσιμες ηλικίες.

Πίνακας 2. Κατανομή Μεταναστών κατά Ηλικία και Φύλο

ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	% ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% ΑΝΤΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
0-14	127,090	16.7	66,584	16.0	60,506	17.5
15-19	59,635	7.8	34,124	8.2	25,511	7.4
20-24	93,511	12.3	56,219	13.5	37,292	10.8
25-29	107,443	14.1	63,206	15.2	44,237	12.8
30-34	97,596	12.8	55,298	13.3	42,298	12.2
35-39	77,693	10.2	41,851	10.1	35,842	10.3
40-44	64,530	8.5	33,303	8.0	31,227	9.0
45-49	45,449	6.0	22,301	5.4	23,148	6.7
50-59	48,503	6.4	23,556	5.7	24,947	7.2
60+	40,741	5.3	19,110	4.6	21,631	6.2
ΣΥΝΟΛΟ	762,191	100.0	415,552	100.0	346,639	100.0

Βασικότερος λόγος μετανάστευσης στην Ελλάδα είναι η αναζήτηση εργασίας (54,2%) ενώ το ποσοστό που αναφέρει την οικογενειακή επανένωση ως λόγο μετανάστευσης ανέρχεται στο 13,1%. Ποσοστό της τάξης του 6,8% των μεταναστών δηλώνει ως λόγο μετανάστευσης τον επαναπατρισμό/παλιννόστηση. Πρόκειται κυρίως για ελληνικής καταγωγής άτομα που είχαν τα ίδια ή οι πρόγονοί τους μεταναστεύσει στο εξωτερικό στο παρελθόν και τώρα επιστρέφουν στην Ελλάδα (Πίνακας 3).

Πίνακας 3. Λόγος Προσέλευσης στην Ελλάδα

ΛΟΓΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ %	ΑΝΤΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ %	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ %
ΕΡΓΑΣΙΑ	54.2	58.9	48.6
ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ-ΠΑΛΙΝΟΣΤΗΣΗ	6.8	5.9	7.8
ΕΠΑΝΕΝΩΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	13.1	11.5	15.0
ΣΠΟΥΔΕΣ	2.7	2.5	3.0
ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΑΣΥΛΟΥ	1.3	1.2	1.4
ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ	0.3	0.3	0.3
ΑΛΛΟΣ ΛΟΓΟΣ	21.5	19.7	23.8

Τα στοιχεία για το μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών παρατίθενται στον Πίνακα 4. Από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι 19,4% είναι αναλφάβητοι, 21,9% έχουν τη στοιχειώδη εκπαίδευση, 48,8% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ποσοστό 9,9% είναι πτυχιούχοι Πανεπιστημίων.

Πίνακας 4. Εκπαιδευτικό Επίπεδο Μεταναστών

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	% ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% ΑΝΤΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	147,865	19.4	81,033	19.5	67,248	19.4
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	166,920	21.9	100,979	24.3	65,861	19.0
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	371,949	48.8	199,881	48.1	171,933	49.6
ΑΝΩΤΕΡΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	75,457	9.9	33,660	8.1	41,597	12.0
ΣΥΝΟΛΟ	762,191	100	415,552	100	346,639	100

Στον Πίνακα 5 παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν στην απασχόληση των αλλοδαπών. Από το συνολικό αριθμό των μεταναστών το 51% δήλωσε ότι εργάζεται (το αντίστοιχο ποσοστό για το γενικό πληθυσμό ανέρχεται σε 39,7%). Η κατά κλάδο απασχόληση παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά: το μεγαλύτερο ποσοστό του αντρικού πληθυσμού των μεταναστών, το 35,1%, απασχολείται στις κατασκευές, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό του γυναικείου πληθυσμού, το 74%, απασχολείται στις υπηρεσίες (προεξάρχουσα θέση κατέχει η οικιακή οικονομία).

Πίνακας 5. Τομείς Απασχόλησης Μεταναστών

ΚΛΑΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ	% ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% ΑΝΤΡΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	% ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟΣ	69,330	17.7	54,349	20.1	14,981	12.4
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	47,122	12.0	37,520	13.9	9,602	7.9
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	96,003	24.5	94,935	35.1	1,068	0.9
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	154,212	39.4	64,799	23.8	89,413	74.0
ΔΕ ΔΗΛΩΣΑΝ Ή ΔΗΛΩΣΑΝ ΑΣΑΦΩΣ	22,724	6.4	16,952	7.1	5,772	4.8
ΣΥΝΟΛΟ	389,391	100.0	268,555	100.0	120,836	100.0

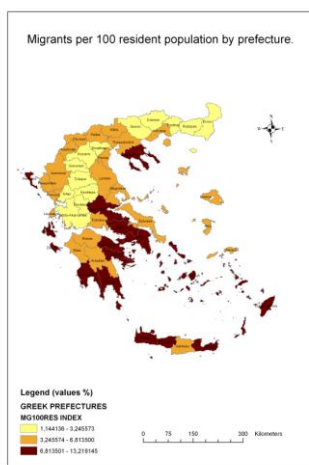
Η περιφερειακή-γεωγραφική κατανομή των μεταναστών δεν είναι ομοιόμορφη και αυτό είναι κάτι που παρατηρείται σε όλες τις χώρες υποδοχής (van der Gaag & van Wissen 2000). Η σχετική βιβλιογραφία αναφέρει ότι τόσο οι αστικές περιοχές όσο και οι παραμεθόριες περιοχές επηρεάζονται συνήθως από τις μεταναστευτικές εισροές. Τα σχέδια μετανάστευσης φαίνεται να ακολουθούν μερικούς γενικούς κανόνες, περισσότερο ή λιγότερο κοινούς, για όλες τις χώρες. Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει την περιφερειακή κατανομή του ελληνικού και του αλλοδαπού πληθυσμού της χώρας σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Πίνακας 6. Κατανομή Μεταναστών Ανά Νομό Ελλάδας

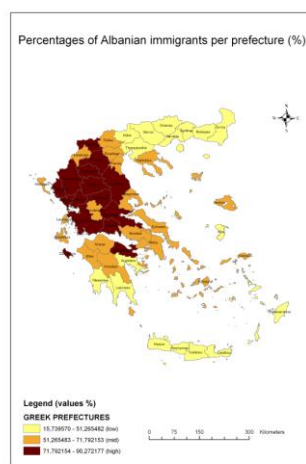
ΝΟΜΟΙ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΗΜΕΔΑΠΟΙ	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ %	ΗΜΕΔΑΠΟΙ %	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ %
ΑΤΤΙΚΗΣ	3,894,573	3,524,600	369,973	35.6	34.6	48.6
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1,084,001	1,017,060	66,941	9.9	10.0	8.8
ΑΧΑΪΑΣ	318,928	301,383	17,545	2.9	3.0	2.3
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	188,506	171,255	17,251	1.7	1.7	2.3
ΗΡΑΚΛΕΪΟΥ	291,225	276,310	14,915	2.7	2.7	2.0
ΛΑΡΙΣΗΣ	282,156	268,200	13,956	2.6	2.6	1.8
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	144,527	130,977	13,550	1.3	1.3	1.8
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	166,566	153,299	13,267	1.5	1.5	1.7
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	169,542	156,588	12,954	1.6	1.5	1.7
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	123,913	111,485	12,428	1.1	1.1	1.6
ΧΑΝΙΩΝ	148,450	136,049	12,401	1.4	1.3	1.6
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	205,005	192,746	12,259	1.9	1.9	1.6
ΕΥΒΟΙΑΣ	207,305	196,358	10,947	1.9	1.9	1.4
ΚΥΚΛΑΔΩΝ	109,956	99,102	10,854	1.0	1.0	1.4
ΗΛΕΪΑΣ	183,521	172,905	10,616	1.7	1.7	1.4
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	111,081	101,774	9,307	1.0	1.0	1.2
ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ	102,392	93,274	9,118	0.9	0.9	1.2
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	98810	90,190	8620	0.9	0.9	1.1
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	92,811	84,699	8,112	0.8	0.8	1.1
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	161,027	153,334	7,693	1.5	1.5	1.0
ΚΑΒΑΛΑΣ	141,499	134,071	7,428	1.3	1.3	1.0
ΑΙΤΩΛΙΑΣ & ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	219,092	212,112	6,980	2.0	2.1	0.9
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	75,736	68,953	6,783	0.7	0.7	0.9
ΠΕΛΛΗΣ	143,957	137,567	6,390	1.3	1.4	0.8
ΡΕΘΥΜΝΗΣ	78,957	72,643	6,314	0.7	0.7	0.8
ΠΙΕΡΙΑΣ	126,412	120,155	6,257	1.2	1.2	0.8
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	38,883	33,743	5,140	0.4	0.3	0.7
ΛΕΣΒΟΥ	108,288	103,158	5,130	1.0	1.0	0.7
ΗΜΑΘΙΑΣ	142,471	137,847	4,624	1.3	1.4	0.6
ΣΕΡΡΩΝ	194,483	190,594	3,889	1.8	1.9	0.5
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	91,326	87,500	3,826	0.8	0.9	0.5
ΚΟΖΑΝΗΣ	153,939	150,349	3,590	1.4	1.5	0.5
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ	37,756	34,211	3,545	0.3	0.3	0.5
ΠΡΕΒΕΖΗΣ	58,144	54,674	3,470	0.5	0.5	0.5
ΚΙΛΚΙΣ	86,424	83,041	3,383	0.8	0.8	0.4
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	132,689	129,445	3,244	1.2	1.3	0.4
ΔΡΑΜΑΣ	102,184	99,526	2,658	0.9	1.0	0.3
ΦΩΚΙΔΟΣ	37,866	35,286	2,580	0.3	0.3	0.3
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	43,601	41,058	2,543	0.4	0.4	0.3
ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ	120,265	117,774	2,491	1.1	1.2	0.3
ΧΙΟΥ	53,106	50,736	2,370	0.5	0.5	0.3
ΣΑΜΟΥ	43,841	41,631	2,210	0.4	0.4	0.3
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	53,702	51,501	2,201	0.5	0.5	0.3
ΦΛΩΡΙΝΗΣ	54,109	51,956	2,153	0.5	0.5	0.3
ΑΡΤΗΣ	73,620	71,636	1,984	0.7	0.7	0.3
ΞΑΝΘΗΣ	102,959	101,196	1,763	0.9	1.0	0.2
ΕΒΡΟΥ	149,283	147,575	1,708	1.4	1.5	0.2
ΡΟΔΟΠΗΣ	111,237	109,655	1,582	1.0	1.1	0.2
ΛΕΥΚΑΔΟΣ	21,888	20,420	1,468	0.2	0.2	0.2
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	32,567	31,649	918	0.3	0.3	0.1
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	19,518	19,034	484	0.2	0.2	0.1
ΣΥΝΟΛΟ	10,934,097	10,172,284	761,813	100.0	100.0	100.0

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα αυτής της ανάλυσης μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα. (1) Το μεγαλύτερο ποσοστό των αλλοδαπών βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας (48,6 %). Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι το μερίδιο του ξενου πληθυσμού στις αστικές περιοχές είναι πολύ υψηλότερο από το μερίδιό τους στο συνολικό πληθυσμό (van der Gaag & van Wissen 2000). (2) Τα πιο πυκνοκατοικημένα νομαρχιακά διαμερίσματα είναι η Θεσσαλονίκη και η Αχαΐα, τα οποία και προσελκύουν μεγάλο μέρος των μεταναστών (8,8 % και 2,3% αντίστοιχα). (3) Υπάρχουν ορισμένες περιοχές που προσελκύουν δυσανάλογα υψηλά ποσοστά των μεταναστών, κυρίως οι τουριστικές περιοχές όπως της Ζακύνθου, της Κεφαλονιάς, του Λασιθίου, της Χαλκιδικής, των Κυκλάδων και του Ρεθύμνου καθώς επίσης και οι αγροτικές περιοχές της Λακωνίας, της Βοιωτίας και της Αργολίδος. (4) Η αναλογία των μεταναστών είναι σημαντικά χαμηλότερη από τον αναμενόμενο στις παραμεθόριες περιοχές του Έβρου, της Ροδόπης, των Σερρών, της Κοζάνης και της Ξάνθης. (5) Τα τέσσερα νομαρχιακά διαμερίσματα συγκεντρώνουν το 60% του μεταναστευτικό πληθυσμού αλλά λιγότερο από το 50% του συνολικού πληθυσμού. (6) Σε επτά νομαρχιακά διαμερίσματα το ποσοστό των μεταναστών δεν ξεπερνά 1,4% των αλλοδαπών το στιγμή που η συγκέντρωση του πληθυσμού τους είναι περίπου 5%.

Η χωρική ανάλυση των αποτελεσμάτων ως προς την κατανομή των αλλοδαπών στην Ελληνική επικράτεια (ανά νομό) με χρήση χαρτογραφικών τεχνικών (ArcView 9) εμφανίζεται στο Σχήμα 1α. Ο δείκτης του Moran, που υπολογίζει την χωρική αυτοσυσχέτιση μεταξύ των νομών ισούται με 0.2951, αναφέροντας θετική αυτοσυσχέτιση, με μέτρια ομαδοποίηση. Η χαρτογράφηση της κατανομής των Αλβανών ανά νομό παρουσιάζεται στο Σχήμα 1β. Ο αντίστοιχος δείκτης του Moran είναι 0.464, υποδηλώνοντας θετική ισχυρή ομαδοποίηση - συγκέντρωση σε συγκεκριμένους επίμαχους νομούς όπως συνοριακούς με την Αλβανία καθώς και Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα και τα Ιόνια νησιά (Zimeras and Tsimbos 2006).

Σχήμα 1: (α) Κατανομή αλλοδαπών ανά νομό

(β) Κατανομή Αλβανών ανά νομό

4. Συσχετίσεις

Ενδιαφέρον αποτελεί να διερευνηθεί το κατά πόσο η επιλογή του τόπου προορισμού των μεταναστών κατά υψηλότητα επηρεάζεται από το ήδη υπάρχον μεταναστευτικό απόθεμα. Μία πρώτη προσέγγιση αποτελεί η εκτίμηση της μήτρας του συντελεστή συσχέτισης του Spearman μεταξύ των Ελλήνων και των τεσσάρων υπό μελέτη μεταναστευτικών ομάδων (Πίνακας 7).

Πίνακας 7. Συντελεστές του Spearman
Πίνακας Συσχετίσεως

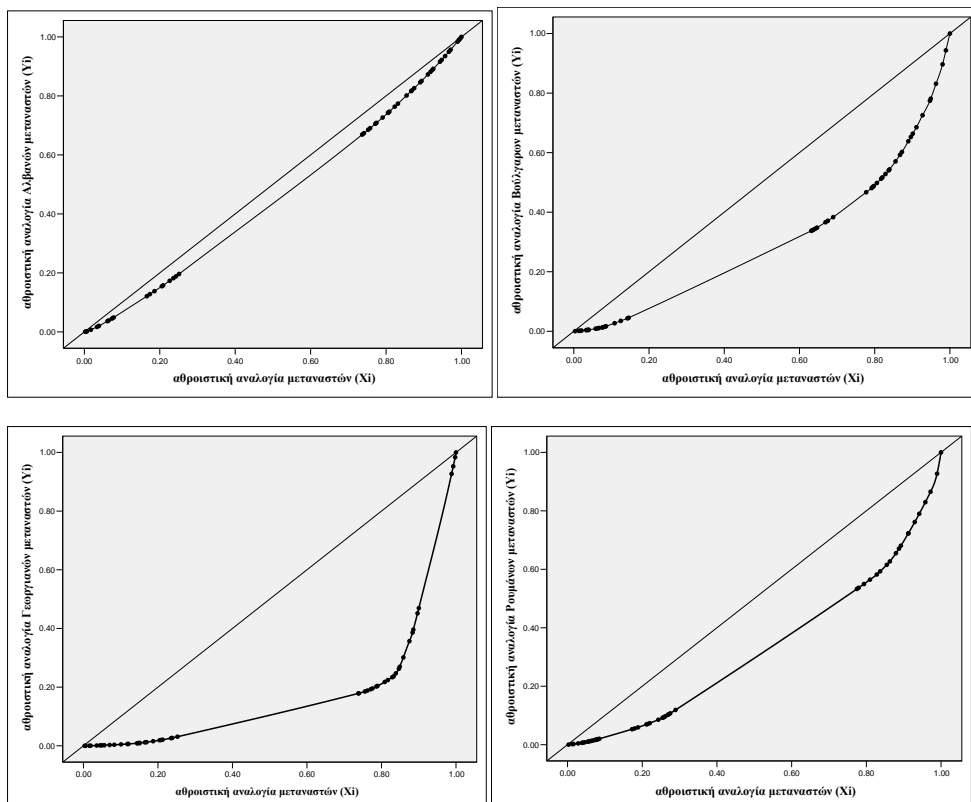
			Έλληνες	Αλβανοί	Βούλγαροι	Γεωργιανοί	Ρουμάνοι
Spearman's ρ	Έλληνες	Συντελεστής συσχ	1.000	.678 **	.565 **	.430 **	.601 **
		Σημαντικότητα	.	.000	.000	.002	.000
		N	51	51	51	51	51
Αλβανοί	Αλβανοί	Συντελεστής συσχ	.678 **	1.000	.597 **	.207	.772 **
		Σημαντικότητα	.000	.	.000	.145	.000
		N	51	51	51	51	51
Βούλγαροι	Βούλγαροι	Συντελεστής συσχ	.565 **	.597 **	1.000	.696 **	.824 **
		Σημαντικότητα	.000	.000	.	.000	.000
		N	51	51	51	51	51
Γεωργιανοί	Γεωργιανοί	Συντελεστής συσχ	.430 **	.207	.696 **	1.000	.396 **
		Σημαντικότητα	.002	.145	.000	.	.004
		N	51	51	51	51	51
Ρουμάνοι	Ρουμάνοι	Συντελεστής συσχ	.601 **	.772 **	.824 **	.396 **	1.000
		Σημαντικότητα	.000	.000	.000	.004	.
		N	51	51	51	51	51

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι: (1) Στις περιοχές που υπάρχει υψηλή συγκέντρωση Αλβανών υπάρχει και υψηλή συγκέντρωση Ρουμάνων ($r_s = 0.772$) και αντίστροφα. (2) Οι νομοί με υψηλή συγκέντρωση Βουλγάρων έχουν και υψηλή συγκέντρωση Ρουμάνων και αντίστροφα ($r_s = 0.824$). (3) Οι Γεωργιανοί για τόπο διαμονής προτιμούν νομούς όπου παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση Βουλγάρων ($r_s = 0.696$).

Η Καμπύλη του Lorenz και ο Δείκτης του Gini είναι μεθοδολογικά εργαλεία που αναπτύχθηκαν αρχικά με σκοπό τη μέτρηση της ανισοκατανομής του πλούτου αλλά οι τεχνικές, αυτές, με κάποιες παραλλαγές, έχουν εφαρμοστεί και στη δημογραφία με στόχο τη μέτρηση του βαθμού συγκέντρωσης (ή αντίστοιχα της διασποράς) του πληθυσμού μιας χώρας, βάσει κατάλληλων κατά περίπτωση χωρικών πληθυσμιακών δεδομένων. Με βάση τις τιμές του δείκτη του Gini προκύπτει ότι τη μεγαλύτερη περιφερειακή διασπορά παρουσιάζουν οι μετανάστες από τη Γεωργία, ακολουθούμενοι κατά σειρά από τους μετανάστες από τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και την Αλβανία (Πίνακας 8). Οι αντίστοιχες καμπύλες του Lorenz δίνονται στο σχήμα (Σχήμα 2).

Πίνακας 8. Συγκεντρωτικός πίνακας Συντελεστών GINI

	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ GINI
ΑΛΒΑΝΙΑ	0.101
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	0.343
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	0.398
ΓΕΩΡΓΙΑ	0.664

Σχήμα 2. Καμπύλες Lorenz. Από αριστερά προς τα δεξιά: Αλβανοί, Ρουμάνοι, Βούλγαροι, Γεωργιανοί.

5. Συμπεράσματα

Από το 1989 και μετά σημαντικά ιστορικά γεγονότα μετέτρεψαν τον μεταναστευτικό χαρακτήρα της χώρας και η Ελλάδα από χώρα αποστολής έγινε χώρα υποδοχής ξένου εργατικού δυναμικού. Οι απότομες μεταβολές στις κοινωνικές δομές συνοδεύτηκαν από μεγάλες δημογραφικές αλλαγές και την ανάπτυξη φαινομένων κοινωνικής παθογένειας, με καθυστέρηση δυο δεκαετιών σε σχέση με τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες. Η μετανάστευση εκτιμάται ότι θα αποτελέσει το βασικό παράγοντα δημογραφικών εξελίξεων στις επόμενες δεκαετίες. Το διπλό δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδας αλλά και των άλλων αναπτυσσόμενων χωρών συνίσταται στη χαμηλή γεννητικότητα και στην αυξημένη δημογραφική γήρανση του πληθυσμού. Η δημογραφική γήρανση των αναπτυσσόμενων χωρών και η αναζήτηση φτηνού εργατικού δυναμικού από τις επιχειρήσεις τους, διευκόλυναν την ευκολότερη και ταχύτερη αποδοχή των μεταναστών στις χώρες αποδοχής τους. Οι εκτιμήσεις για τη φυσική αύξηση του πληθυσμού της χώρας είναι δυσοίωνες, γεγονός που συνεπάγεται ότι η αποφυγή της μελλοντικής μείωσης του πληθυσμού της χώρας συνδέεται με την μεταναστευτική κίνηση των επόμενων ετών. Στο βαθμό που η χώρα επιλέξει να αξιοποιήσει τους μετανάστες για την αντιμετώπιση της πληθυσμιακής συρρίκνωσης οφείλει να εντείνει τις προσπάθειες για την κοινωνικό-οικονομική ένταξη των μεταναστών. Η σημασία της μετανάστευσης στη αγορά

εργασίας έγκειται στο γεγονός ότι ενισχύει πληθυσμιακά τις παραγωγικές ηλικίες.

Τα μεγαλύτερα μεταναστευτικά κύματα προέρχονται κυρίως από την Αλβανία (57%) ενώ η δεύτερη πλέον σημαντική χώρα προέλευσης είναι η Βουλγαρία (4,6%) που ακολουθείται από τη Γεωργία και τη Ρουμανία (με 3,0% και 2,9% αντίστοιχα). Οι νομοί που παρουσιάζουν μεγάλη πληθυσμιακή συγκέντρωση, προσελκύουν και σχετικά μεγάλο αριθμό μεταναστών. Με βάση τις τιμές του δείκτη του Gini και τις καμπύλες του Lorenz προκύπτει ότι οι Αλβανοί είναι οι μετανάστες που είναι περισσότερο ομοιόμορφα κατανομημένοι σε όλους τους νομούς της Ελλάδος και ακολουθούν οι Ρουμάνοι, οι Βούλγαροι και οι Γεωργιανοί.

Βιβλιογραφία

Lazaridis Gabriella and Poyago-Theotoky Joanna (1999): Undocumented Migrants in Greece: Issues of Regularization. *International Migration*, Vol.37 (4) 1999. Published by Blackwell Publishers Ltd. , USA.

Rovolis Ant., Tragaki Al. (2005): The Regional Dimension of Migration in Greece: Spatial Patterns and Causal Factors. 45th Congress of the European Regional Science Association, 23-27 August 2005 , Vrije Universiteit Amsterdam

Κασιμάτη Κ.(2003): Ιστορικές Αναφορές των Μεταναστευτικών Ροών, Πολιτικές Μετανάστευσης και Στρατηγικές Ένταξης, Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ), Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Μπάγκαβος Χρ.,(2003): Δημογραφικές Διαστάσεις της Μετανάστευσης στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Πολιτικές Μετανάστευσης και Στρατηγικές Ένταξης, Κέντρο Κοινωνικής Μορφολογίας και Κοινωνικής Πολιτικής (ΚΕΚΜΟΚΟΠ), Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Lianos P. Theodore (2001): Illegal Migrants to Greece and their Choice of Destination. *International Migration*, Vol.39 (2). Published by Blackwell Publishers Ltd. , USA.

Van der Gaag N., L Van Wissen (2001): Determinants of the Subnational Distribution of Immigration . *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, Vol.92 , No 1, pp.27-41.

Zimeras S. and Tsimbos C.: Modeling the spatial distribution of immigrant population in Greece, *EcoMod*, International Conference on Regional and Urban Modeling, 1-3 June 2006, Free University of Brussels, Brussels.